بەناوی خوای بەخشندەو میهرەبان

بەناوی گەل

ئەنجومەنی نیشتمانیی کوردستان ـ عیراق

پـشت بـه حـوکمی بڕگـه (١)ی مـادده (٥٦) لـه یاسـای ژمـاره (١)ی سـاڵی ١٩٩٢ی هـەموارکراو، لەسـەر داوای ئەنجومەنی وەزیرانی هەرێمی کوردستان – عیراق. ئەنجومەنی نیشتمانیی کوردستان . عیراق لـه دانیشتنی ئاسایی ژماره (١٦)ی ڕۆژی ١٣/١١/٢٠٠٨دا ئەم یاسایەی دەرکرد:-

یاسای ژماره (١٥)ی ساڵی ٢٠٠٨

یاسای هەموارکردنی جێ بەجێ کردنی یاسای باری کەسیەتی

ژماره (١٨٨) ی ساڵی (١٩٥٩)ی هەموارکراو لە هەرێمی کوردستان ـ عیراق

ماددەی یەکەم:

یەکـەم: کـارکردن بەبڕگـه (١) لـەماددەی (سـێیەم) لەیاسـای ژمـاره(١٨٨)ی سـاڵی ١٩٥٩ی هـەموارکراو، لـه هـەرێمی کوردستان . عیراق ڕادەگیرێ و ئەمەی خوارەوە جێی دەگرێتەوە:

١- هاوسەرگیریی گرێبەندێکی ئارەزوومەندانەیە لە نێوان ژن و پیاودا کە بە هۆیەوە هەریەك بۆ ئەوەکەی دی بە پێی شەرع حەڵاڵ دەبێ و مەبەست لێی پێکهێنانی خێزانە لە سەر بنچینەی خۆشەویستی و بەزەیی و بەر پرسیارییێتی هاوبەش بە پێی حوکمەکانی ئەم یاسایە.

دووەم: کارکردن بە بڕگەکانی (٤،٥،٦،٧)ی ڕادەگیرێ و ئەمەی خوارەوە جێی دەگرێتەوە:

نابێ هاوسەرگیریی لەگەڵ ژنێك پتر بکرێت مەگەر بە ڕێگەپێدانی دادوەرنەبێ، دەبێ ڕێگەدانیش ئەم مەرجانەی خوارەوەی تێدابێت:

أ- لەبەردەم دادگا رەزامەندیی هاوسەری یەکەم لە سەر ژنهێنانی دووەمی مێردەکەی وەربگیرێ.

ب- تووشبوونی ژنەکە بە نەخۆشیەکی درێژخایەنی سەلمێنراو کە ڕێگە لە کاری سەرجێی ژن و مێردایەتی بگرێ و ئومێدی چاکبوونەوەی نەبێ، یاخود نەزۆك بێ. کە بە راپۆرتی لیژنەی تایبەتی پزیشکی سەلمێنرابێ.

ج- ئەو پیاوەی ژنی دووەم دێنێ توانای دارایی وای هەبێ کە بەشی بەڕێوەبردنی پتر لە ژنێك بکات و ئەمەش دەبێ بە بەڵگەنامەی فەرمی بسەلمێنێ و لە کاتی ڕێکاری گرێبەندی هاوسەرگیریەکەدا پێشکەش بە دادگای بکات.

د- دەبێ مێردەکە لە بەردەم دادگا بەڵێنامەیەك بە نووسین بەر لە گرێبەندیی هاوسەرگیریی پێشکەش بکات بە بەدیهێنانی دادپەروەری و یەکسانی لە نێوانی هەردوو هاوسەرەکەی لە چوونە سەرجێی هاوسەری و پەیوەندییەکانی دیکەی هاوسەرگیریی لەڕووی (ماددی و مەعنەوی)یەوە.

هـ- نابێ ژنەکە ئەو مەرجەی لە گرێبەندی هاوسەرگیریی دانابێ، کە هەوێی بەسەر نەیەت.

و- هەر کەسێکی گرێبەندی هاوسەرگیریی بۆ زیاتر لە ژنێك بە پێچەوانەی هەریەك لە بڕگەکانی (أ،ب،ج،د،هـ) لە (دووەم)ی ئەم ماددەیە کرد، بەحەپس کردن بۆ ماوەیەك لە شەش مانگ کەمتر و لە ساڵێکیش زیاتر نەبێ و بە غەرامەیەکی دە ملیۆن دیناریش سزادەدرێ.

ز- نابێ دادوەر جێبەجێ کردنی ئەو سزایانەی کە لە بڕگەی (و) دا هاتوون ڕابگرێ.

ئەرشیفی ڕۆژنامەی وەقائعی کوردستان لە سایتی وەزارەتی داد

WWW.MOJKURDISTAN.COM

ماددەی دووەم:

كاركردن بە حوكمی ماددەی پێنجەم لەیاساكەدا ڕادەگیرێ و ئەمەی خوارەو جێی دەگرێتەوە:

شايستەيی لە گرێبەندی هاوسەرگيريی بە بوونی ئەو مەرجانە دێتە دی، كە پێويستە لە هاوگرێبەندەكان هەبن يان لەوانەی جێيان دەگرنەوە بە پێی حوكمەكانی ئەم ياسايە.

ماددەی سێيەم:

يەكەم: كاركردن بە بەندی/د لە بڕگەی (١)ی ماددەی شەشەم ڕادەگیرێ و ئەمەی خوارەوە جێی دەگرێتەوە:

-١

د- شايەدی دانی دوو شايەد كە شايستەيی ياساييان هەبێ بۆ گرێبەندی هاوسەرگيرييەكە لێرەدا ژن و پياو يەكسانن.

دووەم: بڕگەيەك بەزنجيرە(٥) دەخرێتە سەر ماددەكە بەم شێوەيە خوارەوە:

٥- هاوسەرەكە بۆی هەيە لە كاتی گرێبەندی هاوسەرگيريدا مێردەكەی مافی ئەوەی بداتێ كە بۆی هەبێ تەلاقی بەدەست بێ.

ماددەی چوارەم:

كاركردن بە حوكمی بڕگە (٢) لە ماددەی حەوتەم لەم ياسايەدا ڕادەگیرێ و ئەمەی خوارەوە جێی دەگرێتەوە:

٢- دادوەر بۆی هەيە ڕێگە بدات بەيەك لە دوو هاوسەرەكان گەر نەخۆشی ئەقڵی هەبێ هاوسەرگيريی بكات ئەگەر بە ڕاپۆرتی ليژنەی پزيشكی تايبەتمەند دەركەوت هاوسەرگيرييەكەی زيان بە كۆمەڵگا ناگەيەنی و لە بەرژەوەنديی خۆيەتی بەمەرجێك هاوسەرەكەی ديكەی بە روونی و بە نووسين رازی بێ لە كاتی گرێبەنديی هاوسەرگيرييەكەيدا.

ماددەی پێنجەم:

يەكەم:كاركردن بە حوكمی بڕگە(١) لەماددەی هەشتەمی ئەم ياسايە ڕادەگیرێ و ئەمەی خوارەوە جێی دەگرێتەوە:-

١- هەر كەسێك شازدە ساڵی تەمەنی تەواوكرد و داوای هاوسەرگيريی كرد، دادوەر بۆی هەيە ڕێگەی پێ بدات،ئەگەر دەركەوت شايستەيی و توانای جەستەيی هەيەو ئەمەش دوای ڕەزامەنديی سەرپەرشتيار (وەلی)ی شەرعی دەبێ و ئەگەر سەرپەرشتيار ڕێگربوو،ئەوا دادوەر داوای لێدەكات لە ماوەيەكی دياريكراودا قايل بێت، ئەگەر ڕەخنەی نەگرت يان ڕەخنەكەی شياوی ئەوە نەبوو گوێی پێ بدرێ، ئەوا دادوەر ڕێگەی ئەو هاوسەرگيرييە دەدات.

دووەم: بڕگەيەك بە زنجيرەی (٣) دەخرێتە سەر ماددەكەو بەم جۆرەی خوارەوە:

٣- دايك بە سەرپەرشتيار (وەلی) ئەمر دادەنرێ كە باوك مردبی يان، ديارنەبێ‌و دايكەكە بەخێوی كردبی و لەلای بێ.

ماددەی شەشەم:

كاركردن بە بڕگەكانی (٢،١)ی ماددەی نۆيەم لە ياساكەدا ڕادەگیرێ و ئەمەی خوارەوە جێی دەگرێتەوە:

١- نابێ هيچ خزمێك يان كەسێكی بيانی يەكێك ناچاربكات چ نێر بێ و چ مێ بۆ هاوسەرگيريی بەبێ ڕەزامەنديی خۆی و گرێبەندی بە زۆری بە نادروست دادەنرێ، ئەگەر نەچووبێتە پەردەوەو لە گەڵی جووت نەبووبێ و ئەگەر چووبيش ئەوا ڕادەگیرێ. هەروەها كەسێك لە خزمان يا جيا لەوانيش ڕێگە لە يەكێك بگرێ كە شايستەيی هاوسەرگيرييە بە پێی حوكمەكانی ئەم ياسايە بۆ هاوسەرگيريی.

ئەرشيفی ڕۆژنامەی وەقائعی كوردستان لە سايتی وەزارەتی داد

WWW.MOJKURDISTAN.COM

٢- هەركەسێكی سەرپێچی حوكمەكانی بڕگە(١)ی ئەم ماددەیە بكات بە حەپس كردن بۆ ماوەیەك لە دوو ساڵ كەمتر نەبێ و لە پێنج ساڵیش زیاتر نەبێ سزادەدرێ ئەگەر لە خزمەكانی پلە یەك بێ، بەڵام گەر سەرپێچی كەر لە ئەوان نەبوو ئەوا سزاكەی حەپس كردن دەبێ بۆ ماوەیەك لە سێ ساڵ كەمتر نەبێ یاخود بەندكردنی بۆ ماوەیەك لە دە ساڵ زیاتر نەبێ.

ماددەی حەوتەم:

كاركردن بە حوكمی بڕگەكانی (٢،٥) لە ماددەی دەیەم لە یاساكەدا ڕادەگیرێ و ئەمەی خوارەوە جێی دەگرێتەوە:-

٢- بەیاننامەكە بە ڕاپۆرتێكەوە دەلكێندرێ كە لە لیژنەی پزیشكی تایبەتمەندەوە دەرچووەو پشتگیریی تەندروستی هەردوو هاوسەرەكە دەكەن لە نەخۆشی (كەمی بەرگەگرتن)ی تووشبوو و بەرهەڵستی تەندروستی و بە بەڵگەنامەی دیكەش كە یاسا دەیكاتە مەرج.

٥- هەر كەسێك گرێبەندی هاوسەرگیریی لە دەرەوەی دادگا بكات بە غەرامەیەك سزا دەدریت كە لە ملیۆنێك دینار كەمتر نەبێ و لە سێ ملیۆن دیناریش زیاتر نەبێ و سزاكەی حەپس كردن دەبێ بۆ ماوەیەك لە سێ ساڵ كەمتر نەبێ و لە پێنج ساڵیش زیاتر نەبێ ئەگەر هاوسەرگیرییەكی دیكەی لەژیانی هاوسەری دا لە دەرەوەی دادگا گرێدا.

ماددەی هەشتەم:

كـــاركـــردن بە مـــاددەی بیست و سێیەم لە یــــــاســـــاكەدا ڕادەگـــیری و ئەمەی خـــوارەوە جێی دەگــــــرێتەوە:-

نەفەقەی ژن دەكەوێتە سەرشانی پیاوەكەی، بەڵام لەو حاڵەتەی كە ژنەكە هەبووبێ، ئەوا بەرپرسیاریەكە هاوبەش دەبێ ئەگەر ژنەكە قایل بوو.

ماددەی نۆیەم:

كاركردن بە بڕگە (١) ی مـــــاددەی بیست و چوارەم لە یـاســــاكەدا ڕادەگیرێ و ئەمەی خـوارەوە جێی دەگرێتەوە:-

١- نەفەقەی ژنێك كە هیچ پەیوەست بوونی ژن و مێردایەتی تێكنەدابێ كە لەم یاسایەدا هاتوون بە قەرز دادەنرێ و لە ئەستۆی مێردەكەیدا، دەبێ لەو كاتەی كە مێرد لە خەرج كردنی ئەو نەفەقەیە دەوەستێ و نایدات.

ماددەی دەیەم:

كـــــاركردن بە حوكمەكانی مـــــاددەی بیست و پێنجەم لە یـــاساكەدا ڕادەگیرێ و ئەمەی خـوارەوە جێی دەگرێتەوە:-

یەكەم: لاساری (نشوز): بریتیە لە خۆ بە گەورە زانینی یەكێك لە دوو هاوسەرەكە لەسەر ئەوەكەی دیكەیان وەكو ئەم حاڵەتانەی خوارەوە:

١- مێرد ژنەكەی بە جێبێڵێ یاخود، ژنەكەماڵی مێردی بەبێ مۆلەتو بەبێ ڕووی شەرعی جێبێڵێ.

٢- بە خراپی جێبەجێ كردنی ئەركی هاوسەرگیریی هەریەك لەدوو هاوسەرەكە یان كەموكوڕی نواند بە مەبەستی زیان گەیاندن بە هاوسەرەكەی دی.

٣- ئامادە نەكردنی ماڵی شەرعی لەلایەن مێردەوە بۆ ژنەكەی بە جۆرێك كە لەگەڵ باری كۆمەڵایەتی و ئابووریدا بگونجێ.

٤- قەدەغەكردنی مێرد یا ژن بۆ هاتنە ناو ماڵ بەبێ پاساوێكی شەرعی.

ئەرشیفی ڕۆژنامەی وەقائعی كوردستان لە سایتی وەزارەتی داد

WWW.MOJKURDISTAN.COM

دووەم: پێویستە لە سەر دادگا پەلە نەکات لە دەرچواندنی حوکمەکەی بە لاساری یەك لە دوو هاوسەرەکە تاکو بە تەواوی ئاگاداری هۆیەکانی لاساری نەبیٚ و دەبیٚ هەموو هەوڵەکانی بە کاربێنیٚ بۆ نەهێشتنی ئەو هۆیانەی ڕێگرن لە پێشی.

سێیەم: لاساری بە هۆیەك لە هۆیەکانی لێك جودابوونەوە دادەنریٚ دوای تێپەڕبوونی شەشە مانگ لە وەرگرتنی حوکمی لاساری پلەی یەکلاکەرەوەو بەم شێوەیەی خوارەوە:-

١- ئەگەر پیاوەکە خۆی لاسار بوو، ئەوا پێویستە نەفەقەی ژنەکەی بە درێژایی ماوەی لاساری بدات و لە باری جودابوونەوەشدا، پێویستە مارەیی پاشەکی و نەفەقەی عیددە بدات و قەرەبووی ئەوەی کەوتۆتەسەری بکاتەوە ئەگەر هاتبێتە سەری.

٢-ئەگەر ژنەکە لاسار بوو، ئەوا لە نەفەقە بێبەش دەکریٚ و مارەییە پاشەکیەشی ناکەویٚ لەحالەتی لێك جودابوونەوە لە یەکتری دوای چوونە پەردە(دخول)، ئەگەر هەموو مارەییەکەی وەرگرتبیٚ، دەبیٚ نیوەی ئەوەی وەری گرتووە بیگێڕێتەوە، بەڵام ئەگەر جودابوونەوەکە بەر لە چوونە پەردەوە بێت، ئەوا مارەیی پاشەکیەکەی ناکەویٚ و ناچار دەکریٚ ئەوەی وەری گرتووە لە مارەیی پێشەکی بیگەڕێنێتەوە.

چوارەم: لێك جودابوونەوە بە پێی حوکمەکانی ئەم ماددەیە بە تەڵاقی (بائین) دادەنریٚ لە جۆری (بەینونە)ی بچووك.

ماددەی یازدەم:

کــارکردن بە حوکمی ماددەکانی بیست و نۆیەم و سییەم لە یاساکەدا ڕادەگیریٚ و ئەمانەی خوارەوە جێیان دەگرنەوە:

(ئەگەر مێرد بەبیٚ نەفەقە ژنەکەی جێهێشت و خۆی بزر کرد یان نەهاتەوە، یاخود ون بوو یان بەندکرا، دادوەر حوکمی خۆی دەدات بە دانی نەفەقە لە ڕۆژی بەجێهێشتن و سندووقی چاودێری کۆمەڵایەتی نەفەقەی خەملێندراوخەرج دەکات).

ماددەی دوازدەم:

کــارکـــردن بە حوکمی مـــاددەی سی و سێیەم لە یـاســـاکەدا رادەگـــیریٚ و ئەمەی خـــوارەوە جێی دەگـــرێتەوە:

(هیچ ملپێکەچکردنێك لەلایەن مێردەوە ناسەپێندرێتە سەر ژن و ژنەکەش نایسەپێنێتە سەر مێردەکەی بۆهەر کارێك کە پێچەوانەی حوکمەکانی شەریعەت و یاسابیٚ).

ماددەی سێزدەم:

کــارکـــردن بە حوکمی مـــاددەی ســی وچـــوارەم لە یـــاســـاکەدا ڕادەگیریٚ و ئەمەی خوارەوە جێی دەگرێتەوە:-

یەکەم: تەڵاقدان بریتیە لە هەڵگرتنی پەیوەندیی هاوسەرگیریی بە شێوەیەکی راشکاو کە شەرع و یاسا دەلالەتی لەسەر دەکەن بەبیٚ بەستنەوە بە دارشتنێکی سنووردار، یان زمانێکی دیاری کراو بە کەوتنی لەلایەن مێرد یان ژن ئەگەر یەکێکی کردە بریکاری خۆی یان سەر پشك کرابێت یاخود لە دادوەرەوە بیٚ.

دووەم: گویٚ بە وەکالەت نادریٚ لە کاتی ڕێکارەکانی تۆژینەوەی کۆمەڵایەتی و تەحکیم و لە کەتنی تەڵاق، ئەگەر بەربەستێك نەبیٚ لە ئامادەبوونی یەکێك لەدوو هاوسەرەکە.

سێیەم: گویٚ بە تەڵاق نادریٚ بە ئامادەبوونی دوو شایەدی ڕاستگۆ نەبیٚ لە کاتی کەوتنیدا یان دان پێدانانی لەبەردەم هەردووکیان یان لەبەردەم دادوەردا.

ئەرشیفی ڕۆژنامەی وەقائعی کوردستان لە سایتی وەزارەتی داد

WWW.MOJKURDISTAN.COM

ماددەی چواردەم:

کارکردن بە ماددەی سی و پێنجەم لە یاساکەدا ڕادەگیرێ و ئەمەی خوارەوە جێی دەگرێتەوە:-

١- تەڵاقی سەرخۆش یان شێت و کەم ئەقل و ناچارکراو یان ئەو کەسەی شت لێك جیاناکاتەوە لە ئەنجامی تووڕەیی یان کارەساتی کتوپڕیاخود پیریی یان نەخۆشی ناکەوێ.

٢- تەڵاقی ئەو نەخۆشە دەکەوێ کە نەخۆشی مەرگێتی یان لە بارێکدا بووە کە ئەگەری لە ناوچوونی زۆربێ، ئەگەر لەو نەخۆشیەدا یان لەو حاڵەتەدا مرد، بە مەرجێك هەستی جیاکردنەوەی لە دەست نەدابێت، ژنەکەی دەبێتە میراتگری هەرچەندە تەڵاقەکەش (بائین) بێت.

ماددەی پازدەم:

کارکردن بە حوکمی بڕگەی (٢) لە ماددەی سی و حەوتەم لە یاساکەدا ڕادەگیریی و ئەمەی خوارەوە جێی دەگرێتەوە:-

ئەو تەڵاقە ناکەوێ کە بە ژمارە گوتراوە یا، بە هێما، مەگەر یەکێك نەبێ و تەلاقی (موعتەددە)ش ناکەوێ.

ماددەی شازدەم:

کارکردن بە حوکمی بڕگەی (١) لە ماددەی سی و هەشتەم لە یاساکەدا رادەگیرێ و ئەمەی خوارەوە جێی دەگرێتەوە.

تەڵاق دوو بەشە:

١-گێڕانەوەیی(ڕەجعی): دەشێ مێرد لەکاتی عیددە سەردانی ژنەکەی بکات بێ گرێبەستکردنەوە بە مەرجێك ئارەزووی هەردووکیان لەسەر چاکبوونەوەبێت.

ماددەی حەڤدەم:

یەکەم: کارکردن بە حوکمی بڕگەکانی (٢، ٣)ی ماددەی سی و نۆیەم لە یاساکەدا ڕادەگیرێ و ئەمەی خوارەوە جێی دەگرێتەوە.

٢- مێرد ناچار دەکرێت گۆژمە پارەیەك بۆ ماوەی (٣) سێ مانگ لە سندوقێکی تایبەتی چاودێری خێزان دابنێ لەلای دادگا لەکاتی بەرزکردنەوەی داوای تەڵاق .

٣- ئەگەر مێرد ژنەکەی تەڵاق دا و لەلای دادگا ساغ بووەوە کە پیاوەکە خەتابارە لە تەڵاق دانی و ژنەکەی لەو بارەیەوە تووشی زیان بووبوو، ئەوا دادگا حوکم دەدات لەسەر ئەو داوایەی ژنەکە پێشکەشی دەکات، بەوەی کە پیاوەکەی تەڵاقی داوە قەرەبوویێکی وای بکاتەوە کە گونجاو بێت لەگەڵ باری دارایی و پلەی خەتاو توندوتیژیەکەیداو تێکرا تەخمین دەکرێ بە مەرجێك کەمتر نەبێ لە نەفەقەی سێ ساڵ و زیاتریش نەبێ لە پێنج ساڵ جگە لەو مافانەی دیکەی کە سەلمێنراون.

دووەم: بڕگەیەك بە زنجیرەی(٤) دەخرێتە سەر ماددەکە بەم جۆرەی خوارەوە:

٤- حکومەتی هەرێم چاودێری ژنی تەڵاقدراوکە هیچ دەستکەوتێکی نەبێ دەخاتە ئەستۆی خۆی و پارەیەکی مانگانەی لەلایەن چاودێری کۆمەڵایەتی بۆ تەرخان دەکرێ ، تاکو دەرفەتێکی کارکردنی بۆ دەرەخسێ، یاخود شوو دەکاتەوە.

ماددەی هەژدەم:

کارکردن بە بڕگەی (٥)ی ماددەی چلەمین لە یاساکەدا ڕادەگیرێ و ئەمەی خوارەوە جێی دەگرێتەوە:-

٥- ئەگەر مێرد ژنێکی دیکەی هێنا، ژنی یەکەمی مافی داواکردنی لێك جودابوونەوەی دەبێ.

ئەرشیفی ڕۆژنامەی وەقائعی کوردستان لە سایتی وەزارەتی داد

WWW.MOJKURDISTAN.COM

ماددەی نۆزدەم:

یەکەم: کارکردن بە (٢،١) لە بڕگەی (یەکەم) لە ماددەی چل و سێیەم لە یاساکەدا رادەگیرێ و ئەمەی خوارەوە جێی دەگرێتەوە:-

١-ئەگەر مێردەکەی بەندکرا بە سزایەك ئازادی موقەییەد بکات بۆ ماوەی (٣) سێ ساڵ و زیاتر ، دوای ساڵێك لە جێبەجێ کردنی ، هەرچەندە دەرامەتی هەبێ و خەرجی بکات.

٢-ئەگەر مێرد ژنەکەی بۆ ساڵێك و زیاتر بە بێ پاساوی ڕەوا بەجێهێشت و هەرچەندە مێردەکە شوێنی نیشتەجێبوونی دیاربێ و دەرامەتی وای هەبێ لێی خەرج بکات.

دووەم: کارکردن بە حوکمی بڕگەی (سێیەم) لە ماددەی چل و سێیەم لە یاساکە لە هەرێمی کوردستان رادەگیرێ.

ماددەی بیستەم:

کارکردن بە حوکمی ماددەی چل و چوارەم لە یاساکەدا ڕادەگیرێ و ئەمەی خوارەوە جێی دەگرێتەوە:-

(دەشێ هۆیەکانی لێك جودابوونەوە و هەڵوەشاندنەوەی گرێبەندی هاوسەرگیریی بە هەموو هۆیەکانی سەلماندن و لەوانەش ئەو شایەدییانەی کە گوێیان لێگیراوە، ئەگەر بە تەواوتر هاتبێ و ئەمەش دادگا دیاری دەکات، بەدەر لەو حاڵەتانەی کە یاسا هۆیە دیاریکراوەکانی سەلماندنیانی دەستنیشانکردووە.

ماددەی بیست و یەکەم:

کـــارکـــردن بە بڕگەکـــانی (٣،١) لە ماددەی چل و شەشەم لە یاساکەدا رادەگیرێ و ئەمەی خوارەوە جێی دەگرێتەوە:

١-لابردنی کۆتی هاوسەرگیری (خولع) بە دەربڕینی (خولع)ە یاخود بەوەی کە ماناکەی دەبەخشێ، بەرامبەر قەرەبوو کردنەوەیەك زیاتر نەبێ لەوەی وەریگرتووە لە مارەیی دیاریکراو و مەرجیش نییە مێردەکە بەو (خولع)ە رازی بێ ئەگەر دەرکەوت بۆ دادوەر لە ڕێگەی تەحکیمەوە کە ژنەکە ناتوانێ لە گەڵیدا بژی.

ماددەی بیست و دووەم:

کـــارکـــــردن بــە مـــــــاددەی پەنجـــــــایەم لــە یــــاســـــــاکەدا رادەگـــــــیرێ و ئەمـــەی خــــــوارەوە جێـــی دەگـــــــرێتەوە:

(دەبێ نەفەقەی عیددە بۆ ژنە تەڵاقدراوەکە لەسەر مێردە زیندووەکەی بێ و هیچ نەفەقەیەك بەناوی عیددەی مردن نادرێت).

ماددەی بیست و سێیەم:

کــــــارکــــــردن بە مـــــــاددەی پەنـجاو هەشتەم لە یـــاساکـــەدا ڕادەگیرێ و ئەمەی خواراەوە جێی دەگرێتەوە:-

نەفەقەی هەر مرۆڤێك لەماڵی خۆیەتی تەنیا ژن نەفەقەکەی لەسەر مێردییێتی لەکاتی گرێبەندی تەواودا.

ماددەی بیست و چوارەم:

کارکردن بە ماددەی حەفتاو چوارەم لە یاساکەدا ڕادەگیرێ و ئەمەی خوارەوە جێی دەگرێتەوە:

١-ئەگەر ڕۆڵەی ڕۆڵە لەگەڵ ڕۆڵەدا کۆبوونەوە یاخود ڕۆڵەی ڕۆڵەی ڕۆڵە لەگەڵ ڕۆڵەی ڕۆڵەدا کۆبوونەوە و ئەگەر هاتنە خوارەوەش جێی باوکی کۆچکردوویان یان دایکی کۆچکردوویان دەگرنەوە و ئەوەی دەیانکەوێ لە میرات بۆیان دێتە خوار هەرچەندە لە ژیانیش دامابێ، بەمەرجێك لە سێیەکی میراتەکە زیاتر نەبێ، ئەگەر میراتیان نەگرت و باپیر یان داپیر ئەوەی دەیان کەوێ پێیان نەدان و ئەگەر کەمتریان پێدان لەوەسیەتی واجیب بۆیان تەواو دەکرێ.

ئەرشیفی ڕۆژنامەی وەقائعی کوردستان لە سایتی وەزارەتی داد

WWW.MOJKURDISTAN.COM

٢-حوکمەکانی وەسیەتی واجیب رۆڵەکانی براو خوشکانیش دەگرێتەوە جا ئەگەر نێر بن یاخود مێ و ئەگەر هاتنە خوارەوەش و بۆ هەردوو هاوسەریش دێتە خوار ئەگەر ژنەکە ئەهلی کیتاب بێ.

٣- خاوەن میرات لە سەردەمی ژیانیدا بۆی هەیەماڵەکەی خۆی بەسەر میراتگرانی نێرو مێ بەیەکسانی دابەش بکات، یاخود ئەمە رابسپێرێ بەمەرجێك لەسێ یەکی میراتەکە زیاتر نەبێ و بەرەزامەندیی ئەوانی تربێ ئەگەر لەسێیەك پترب ووب.

٤-خاوەن میرات بۆی هەیە رابسپێرێ پتر نەبێ لە سێیەکی میراتەکەی بدات بە میراتگرێك.

٥-ئەگەر وەسیەتی ئەرك (واجیب) ناکۆك بوو لەگەڵ وەسیەتی هەلبژێدراو(ئیختیاری) ئەوەی یەکەمیان پێش هی دووەمیان دەخرێ.

ماددەی بیست و پێنجەم:

کارکردن بە حوکمی بڕگە(١) لە ماددەی نەوەدو یەکەم لە یاساکەدا ڕادەگیرێ وە ئەمەی خوارەوە جێی دەگرێتەوە:-

١/ مێرد لەگەڵ لقی میراتگری ژنەکەی چوارەیەکی دەکەوێ و ئەگەر نەیبێ ئەوا نیوەی دەکەوێ. بەڵام ژن لەگەڵ بوونی لقی میراتگر ئەوا هەشت یەك دەگرێ و لەکاتی نەبوونیشی ئەوا چواریەك دەگرێ دوایی دەرهێنانی بەشەکەی خۆی کە بەشداریی کردووە لە پێکەوە نانی جێ ماوەکە (الترکە) (میراتەکە) دا.

ماددەی بیست و شەشەم:

کار بەهیچ دەقێکی یاسایی یا بڕیارێك ناکرێت ئەگەر لەگەڵ حوکمەکانی ئەم یاسایە ناکۆك بێ.

ماددەی بیست و حەوتەم:

لەسەر ئەنجومەنی وەزیران ولایەنی پەیوەندیدارەکان حوکمەکانی ئەم یاسایە جێبەجێ بکەن.

ماددەی بیست و هەشتەم:

ئەم یاسایە لە ڕۆژی بلاْوکردنەوەی لە ڕۆژنامەی فەرمی (وەقائیعی کوردستان) جێبەجێ دەکرێ.

عدنان موفتی

سەرۆکی ئە نجومەنی نیشتمانیی کوردستان ـ عیراق

هۆکارەکانی دەرکردنی ئەم یاسایە

بەهۆی گرنگی یاسای باری کەسییەتی و پەیوەندی ڕاستەوخۆ بە تاك و کۆمەڵ و لە پێناو بەرەوپێش بردنی کۆمەڵگای کوردستانی و ڕێکخستنی پەیوەندیەکانی خێزان و کۆمەڵایەتی و دابینکردنی دادپەروەری و یەکسانی سەبارەت بە مامەلە کردنی کۆمەڵایەتی و خێزانی و دروستکردنی هەماهەنگی و هاوتەریبی لە نێوان یاساو گۆڕاکارییەکانی شارستانی سەردەمداو بەمەبەستی ڕەنگدانەوەی ئاراستەو ڕوانینی ڕێکخراوەکانی کۆمەڵگەی مەدەنی بۆ بەهێزکردن و زامنکردنی مافەکانی ئافرەتانی و ژنانی کوردستانی و دابینکردنی دادپەروەری تەواوی نێوان ژن و پیاو دووباڵی ژیانی مرۆڤایەتی لە کۆمەڵگەدا ئەم یاسایە دانرا.

ئەرشیفی ڕۆژنامەی وەقائعی کوردستان لە سایتی وەزارەتی داد

WWW.MOJKURDISTAN.COM